ГОДИНА VIII. На Цетињу, у Суботу 14. Јула 1879. БРОЈ 26.

Излази Суботом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији »Гл. Црногорца« на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шиљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 13. Јула.

Чланови међународне јевропске комисије, која повлачи нову границу између Црне Горе и Турске, по што су неко вријеме, без невоље, просто од обијести и тврдоглавства с турске стране, отпочивали, сада су опет на окупу и за послом својим.

Комисија ова почела је рад свој 20. Априла, а данас је 13. Јул. Без седам дана могло би се рећи, да је комисија пуна три мјесеца радила не урадивши ништа. Овај негативан резултат нема се приписати неспособности или спорости или злој вољи чланова комисије, него једино тој околности, што се има посла са Турском, а која је год комисија до данас с Турском заједно радила, ниједна није могла свршити посао свој без свакојакијех препрека и без дугога затезања.

Ми смо већ неколико пута у овом листу наводили, шта се све с турске стране измишљавало само да би се осујетио или бар у недоглед растегнуо рад комисије. Не маримо понављати опет исте рекриминације. Но не можемо пропустити а да не напоменемо, да ће се и сад, при поновљеном раду комисије, с турске стране иста тактика упражњавати. Истина, гласови стижу, по којима је збачен Хусеин-паша, а то би, ако се обистини, била велика добит за ствар, ради које је изаслана јевропска комисија, јер, као што се зна, Хусеин је имао у рукама све конце, од којих су се плеле разне интриге и сви марифетлуци у циљеви осујећавања комисијског рада.

На мјесто Хусеиново кажу да је дошао Али-Хајдар-паша. Ми немамо среће познавати овога пашу. Можда је он најбољи човјек на свијету, но он је — турски чиновник, и с тим је све речено. Он може бити по својим личним способностима и особинама гори од Хусеина, а у толико ће бити бољи за саму ствар, јер не ће умјети зло замишљати и оснивати онако вјешто као што је то чинио злогласни и препредени Хусеин.

Међу тијем, био Али-Хајдар какав му драго, највише ће зависити од комисије саме да јој рад пође брзо у напријед. Да се она мање обзирала на фикције турске, не би јој много сметао ни сам Хусеин. Али-Хајдар још мање ће јој сметати, ако од сад, као што имамо право очекивати, пође правцем, који је противположен сувишној попустљивости и неумјесним обзирима према неоснованим тражбинама и захтјевима турским.

За ово скоро три мјесеца комисија је имала довољно времена да се увјери, с једне стране о лојалном и у сваком погледу коректном држању црногорске владе у овој ствари, с друге стране о досадном и непогодном настојавању турске владе да изигра дјело великијех сила и тим начином да се извине испод силе свршенијех чињеница, које се свом снагом обарају на турску царевину.

Добивши то увјерење, комисија би могла с мање пажње на претенсије турске приступити свом послу, а то би много допринијело да се и тај посао што прије сврши.

Што ми непрестано наваљујемо да се посао овај брзо ради, имамо за то повише темељнијех разлога. Прије свега отезањем овога посла кочи се много и цијела наша државна машина, која не може да ради једним правилним ритмом, док се једно спољашње питање утискује у њене точкове. Многа унутрашња питања наше државе, међу којима има и такових која се обично зову »горућа«, морају да почивају догод се не ријеши коначно ово спољашње питање.

То је већ једна велика неприлика за нас. Друга је, скоро рећи, још конкретнија, и састоји се у том, што се на граници толики народ држи на ногама и под оружјем, а кућа за њим плаче као за својим шљеменом и хранитељем. И тако Црну Гору, због велике суше и препеке, чека као црна авет — црна гладна година, која своју мрачну и ужасну сјенку већ сада пружа на ове суморне крше... Како ће тек да буде оној чељади, којој хранитељи нијесу на дому, па не могу колико толико да се збрину за своје гладно и жедно, голо и босо! Ово би требало на уму да имају сви они, који се поред инглешкијех бифтека и француског бордоа осјећају сити и бијесни...

Мимо тога, ради самога угледа међународнијех уговора и онијех великијех сила које су их потписале, ваљало би настојавати, да се и на овој страни сврши посао, који је иначе већ посвуд довршен. Ето је већ минула година дана, како је берлински уговор потписан, а овамо се још натеже да се изведе једно са свијем просто и јасно одређење његово, натеже се по чисто због тврдоглавства турског, које би заслуживало прије да се казни него да се у обзир узима. То натезање, то периодично застајавање с једне стране слаби углед великијем силама, с друге подстиче Турску на даљи и јачи отпор, што опет све самој ствари и јвише шкоди.

Надамо се, да ће од сад овај посао боље напредовати. Истина, како је љето већ превалило преко своје средине, једва смијемо очекивати, да ће комисија овога љета свршити цио свој посао и границе црногорске свуд у наоколо обиљежити. С тога могли бисмо се за сад задовољити и тијем, ако би комисија овога љета свршила најтежи дио свога посла, а то је обиљежење граница црногорских с турске стране. На осталијем странама није нам тако хитно, а и лакше ће ићи, јер тамо бисмо имали посла с једном просвијетљеном уредном државом, с аустријском царевином, која се не само свагда до сад одликовала авјесном и скрупулозном пажњом на међународне уговоре него је она још и добар сусјед и наклоњен пријатељ Црној Гори, а то су довољни разлози да нас не једе ни најмања брига са те стране.

Кад се почне једна задруга рушити, тешко је рушевину јој зауставити и спријечити пад њен. Обично ту главар изгуби главу, а онда и остали чланови иду сваки за својом главом, без обзира на потребе цјелине, на интересе свима заједничке задруге.

Тако је данас у турској царевини. Конфузија је ту наступила највећа. Султан изгубио главу а с њим и остали министри његови раде као без главе. За султана кажу, да је сваки дан неповјерљивији; све га једнако мучи мисао да неко хоће да га отрује. Тако у допису једнога бечког листа, старе Пресе, читамо, како је прије кратког времена свога првог кафецију отјерао, а сада се јавља, да је и друге своје достојанственике, који му нуде пилав и шербет, најнемилостивије отпустио. Полицију своју удесно је тако, да сазнава и најтајније ствари по Цариграду, а опет не може да сазна оно што му највише треба. Турске жене иду од харема до харема и свуда траже сумњиве личности. Лако им је то, јер по источњачком адету женама су отворена и туђа врата, и примљене су свуда гдје год цукну, па кажу да су уморне или заштту мало кафе да се поткријепе.

На тај начин жене чине султановој полицији неизмјерне услуге. Оне се завлаче у туђе хареме, наводе разговор, иза обичнијех увода, на политику и послуже се средствима провокаторским, да би непипале тајне које желе докучити. Овом поступку имају се приписати толики затвори и толика заточења, која су у послијње вријеме извршена у Цариграду. Султан се онда осјећа најблаженији, кад му се јави, да су многи у Цариграду ухапшени или из Цариграда у заточење прогнани.

Осим својих унутрашњих непријатеља, који му не даду мирно ставати, султана муче још много и спољашњи непријатељи његови, и с тога тешко га је помирити са Јевропом и задобити га ма за коју реформу или ма за коју мјеру која му се у име Јевропе предлаже. Он је према свјема једнако неповјерљив. Њему и његовој околини није могуће доказати, да има и једне силе на свијету која искрено мисли са Турском, и да су сви ђаури пред Турцима једнаки, — што у осталом не ће бити баш са свијем неосновано. У палати султановој води се позната политика харемска, којој је прво правило: да се ваља окористити суревњивошћу великијех сила и тим начином изиграти Јевропу у сваком питању, које се тиче Турске. То се јасно показало у понашању Турске у мисирском питању, које ево мало што не донесе нове заплете на истоку, као што нам телеграми из Цариграда у данашњем листу казују. Стари лукави дух портин и ту је избио на видик. С почетка су били весели на порти, што је кедив изигран. Да је, као што су му Французи и Инглези свјетовали, одмах захвалио, Тефик-паша, по постојећем ферману, узео би власт у своје руке. Мјесто тога свјетовало му се из Цариграда, да се опире великијем силама, а послије, кад се нашао на муци, пришапнуло му се да се обрати на султана. Од тога часа кедив је пао у клопку, јер не само што је збачен него је и ферман од 1873 укинут. Још више тријумфује околина султанова поради тога, што држи да велике силе у мисирскијем стварма управо никакву измјену учиниле нијесу. За султана кажу да је не давно рекао: па гдје је сад престоница кедиву? и сам да је на то одговорио: у Напољу. Шта су велике силе постигле? Ништа — рече султан — јер Тефик слуша што му ја заповједим, он је оба пријатеља збаченог кедива задржао у свом новом кабинету, а Нубар-пашу је сам Исмаило прогонио.

У свему и свачему палата султанова тјера играчку, како с великим тако и с малим силама, а у томе јој служе људи најнижега реда, харемски ушкопљеници и придворни лакеји. Овима је сав јевропски ред — проста лакрдија, и код султана је онај у највишој части који вјештије умије изигравати како домаће министре тако и странс посланике. Било је вријеме, нема томе ни двадесет година, кад се сматрало за највећу опасност ићи у палату султанову, јер нико није био сигуран да ће из ње изаћи. Више пута дешавало се да је многи ушао а никад више изашао није, — појела га помрчина, па нико се није смио усудити да му тражи траг. Ни сада није тамо много боље.

Но зар се треба чудити томе, кад се помисли, какво ужасно незнање влада у Турској. У цијелој царевини турској нема једног јединог Турчина, који је више знанствено васпитање уживао. Има, до душе, у Цариграду једна медицинска школа, али једнога Турчина нема који је добио диплому у јевроческом западу. Има и једна школа за правничке науке a la turca, но то је све далеко, врло далеко од знанствене збиље. Васпитање је у Турској и сад још онако као што је било прије триста година. За Турчина довољно је да зна читати и писати, па је већ образован човјек; који уз то још и коран зна, то је учена глава. Има их, који су и сами нешто учили, који су се по Јевропи мували и газили тротоаре паришке, и од свачега понешто начињали, а у свему опет ништа не вриједе него још више и штете и забуне праве својим полузнањем, својим шарлатанством. Такав је н. пр. познати бивши велики везир Ахмед Вефик, који је разглашен као велики учењак, а у ствари самој он није ништа друго него полутан. У осталом, султани баш никога немају тако радо као будале и незналице. Тако н. пр. зна се за Абдул-Азиса, да је глупаке најрадије имао око себе. Он је једнога свог коњушара начинио за првога свог ађутанта и личног савјетника, и овај је данас врло богат човјек а уз то још и — пресједник суда!

Ово све ваља знати, па да човјек схвати, од чега зависи положај турске царевине, и да поји од куда у њој толика несталност и конфузија у свим одношајима. Султан се вјечито налази у атмосфери своје палате, он никад из ње не избива, он не може да дише други него онај покварен, отрован, загушљиви ваздух харемски; његова је околина сва састављена од подлаца и сплеткаша. У палати његовој сви знају само за једну цијељ: да се награбе што више новаца. Све што к тој цјели води, допуштено је, шта више препоручено је. Министри зависе од добре воље султанових вратара, чибукција и кафеција.

Чудо је још, како и толико траје једна царевина, којој на пријестолу сједи права азијатска корупција. То је чудо, а жалост је с друге стране, што је просвијетљена Јевропа толико вијекова трпјела, да се та гадна азијатска корупција у најљепшем граду свијета подржава непијањем срчи и крви толикијех краснијех народа, који би, без тога терета озго, за кратко вријеме процвјетали. И колико би још дуго такво стање трајало на Балкану, да не би српске револуције и руске помоћи!

Изјаве Срба далматинских.*)

I.

СЛАВНОМ УРЕДНИШТВУ

„Гласа Црногорца“

на

ЦЕТИЊЕ.

Најучтивије умољавамо то славно уредништво да би извољело дати мјеста у цијењеном свом листу, слиједећој

Изјави:

Има већ неколико доба да је задарски »Народни Лист« са свијем застранно, те сваком приликом напада небратски на име српско, шта више јавно исповједа да и нема Србаља у Далмацији, него само да се тако неки називљу!

Истина да »Народни Лист« својим порицањем имена српскога не ће збрисати Србље из Далмације, али ипак мора се јавно рећи: да сокачке грдње и увриједе, којима »Народни Лист« обасипље Србље Буковичке, Обровчане и Кистањане, вријеђају свако српско срце а и сваког честитог Хрвата, јер странпутица, којом је заиншао »Народни Лист«, не води братској слози и узајамној љубави и поштовању, већ сије раздор међу рођеном браћом и копа између њих јаз, преко којег тешко да би се могли, у којој нужди, руке помоћи дати.

Да се не би овај јаз, којег »Н. Лист« копа међу Србима и Хрватима, у бездан преобратио, те постао непрелазан, дужност нам налаже да јавно и свечано изјавимо »Народном Листу«: нека се прође свакијех даљијех увриједа, па да у напријед гледа загладити, што је до сада лакомислено помрсио. Ако ли се пак »Н. Лист« не окане досадашњијех грдња и простачкијех псовака на Србе далматинске, то ћемо овијем обзнањујемо да ћемо га прогласити отпадником свога народа, те као таковом отказати оно повјерење, које је као народно гласило до сада уживао. Шта више, мислимо да ће и свјесни Хрвати одобрити овај наш поступак, и рећи »Н. Листу«: заишао си, врати се на прави пут.

Још налазимо за нужно изјавити, да смо мишљели потанко одговорити »Нар. Листу« на његове грдње и порицања имена српског у Далмацији, али пошто читасмо у броју 25. овогодишњег »Гласа Црногорца«, онај чланак посвећен братском народу хрватском, то држимо да

---

*) Саопштавамо ове изјаве нашијех сународника из Далмације, да би се видјело да у Далмацији има људи који не сматрају Србе Буковчане за издајице и Бранковиће, како их називље »Народни Лист« са својом дружином. Но нека нам не замјере браћа наша у Боки и Далмацији, ако им у овијем изјавама по гдјекоји оштар израз ублажимо или са свијем изоставимо, јер не би било достојно ни њих ни оне ствари за коју се боре, кад би у изјавама својим пошли трагом хрватскијех листова и пуштили да из њих страст говори мјесто хладнога разума. У опште препоручујемо својијем пријатељима, да више настојавају да се страсти стишају а не још јаче распаљују, и да им је при свему главни смјер: зближење и здружење с умјереним и разборитим Хрватима путем братског пријатељског објашњавања и споразумијевања. Бар наш задатак не ће се никад састојати у том, да још јаче развољујемо јаз, који је немудрим и небратским држањем с хрватске а сада отпором са српске стране довољно развољен, него ћемо, колико можемо, гледати да противне крајеве примакнемо један к другом и да их саставимо. Ур.

није нужно са наше стране ништа придодати, јер поменути чланак, не само што је навађен из срца сваког честитог Србина, него се још одликује помирљивим духом, благим и уљудним ријечима, тако да и најтврдокорнијег Хрвата мора дирнути и убједити да му брат са поносног Ловћена, истина умиљатим, али јуначким својим гласом искрено довикује: застранио си, брате Хрвату, врати се са кривог пута, на ради о братској слоги, узајамној љубави и поштовању, у том лежи снага Срба и Хрвата, а прођи се грдње и опадања, јер ко не ће брата за брата, тај ће туђина за господара. Пошто, велимо, онако вјешто и братски исказа Црногорац бол свога срца, то нам не остаје друго, него овђе јавно исповиједити да се потпуно слажемо са предпоменутим чланком »Гл. Црногорца«, и желимо да и браћа Хрвати око »Народног Листа« увиде куд их води путања, којом су застранили, те да се поврате на прави пут, који води братству Срба и Хрвата.

У Ерцег-Новоме, 10. Јула 1879.

Јефто Гојковић, начелник; Симо Милиновић опћ. присједник; Јово Накићеновић, опћ. тајник; Мићо Гудељ, опћ. присједник; Љубо Комленовић, трговац; Мићо Камилић, трговац; Глиго Петровић, опћ. присједник; Анто Јанковић, кап. поморски; Ђуро Ранавац, трговац; Драго Достинић, трговац; Косто Станишић, трговац; Јован Ћеловић, кап. поморски; Шпиро Даниловић, трговац; Никола Михајловић, учитељ у заводу у Србини; Крсто Поповић, трговац.

У име осталијех Срба опћине Ерцег-новске.

II.

Г. г око »Народног Листа«

у

ЗАДРУ.

Небрацко понашање ваше и вашег »органа« прама Србима у опће, а на по се прама нама у Боки и Далмацији живећим доликује само вама е већ никоме на кругу земном!

Аферим, господо великохрвати, имате разлог! Ми Срби из искрености и простосрдачности поклонисмо вам одавна буздован, па лупајте јаче! Само назите, да из велике љубави к похрваћивању не набрусите, као што сте и при послијдњим изборима са Мих. Клапћем, ђе вам честити Срби Буковичани показаше, да су они тамо старосоци: као и ви и да нијесу »па врби свирала«.

Сада се Господо око »Народног Листа« упитајте: има ли од Раба до Спича Срба? и вриједе ли ишта, па гоните даље, да видите каквим ће плодом уродити небрацко закидивање и нијекање Сриства у заједничком дому.

Господо, доста смо неправде до сада с ваше стране претрпјели, час: »доље недостојни« час »не долази нам луча поштења ни са Цетиња ни из Боке« и т. д. и т. д. и т. д., а сву ту красну попару зачињесте онамадне ријечима уводног чланка у бр. 53 вашег гласила; па не ћемо и не можемо дапаче и не смијемо више с вама солидарни бити.

Одобравајући дакле, ми Срби Рисански, послијдњи поступак Срба Буковичких, који вам првијенца из горњих и других великих разлога отиснуше, исповиједамо да ћемо и ми далеко од занесености ваше стојати све дотле, докле год се на управи »Народ. Листа« и т. д. странпутњаци, надрихрвати и Језуите налазили буду, те мржњу и завист противу српском живљу на онај простачки и нечувени, код изображеног свијета, начин, проспали.

Међутим примите увјерење брацког сажаљења за ваше небрацко понашање, које, прије или послије, мора злим плодом по обћу ствар уродити, за које ћете једино ви морати Богу и поштеном народу Српско-Хрватском у Далмацији одговарати.

У Рисну, 10. Јула 1879.

Срби Рисански.

III.

Браћи Которанима.

Прочитавши Вашу изјаву у бр. 25. »Гласа Црногорца,« обузе нас неописима радост видећи да су напокон и Срби ступили на поприште да се опријече небратском поступању »Народног Листа« и његове странке према Србима у Далмацији и њихове силе проти свему опоме што је Српско.

Дубровачка младеж видећи да та хрватска странка ради о глави Србима у Далмацији и да им хоће до напокон да и само име утамани, сматра као своју дужност, придружити се Вама, браћо, у негодовању тих подлих нападаја. Вјерна народности својој, повјести, предајама, обичајима, она овом пригодом здруживши се без разлике вјере у једно коло изјавља солидарност с Вама, браћо, и са свијем онијем Србима који се буду јуначки опирали самовољи и објести неколицине пређеранијех Хрвата, који су својим поступањем у ово задње вријеме најбоље показали да је истинита народна она ријеч: »Ако немаш злотвора, мати ти га је родила!!.

У то име, браћо, омладина Вам шаље од срца поздрав, јављајући Вам да ћете у обрану својих светих права, из старога Дубровника имат вазда људи, и од вјере и од узданице.

Омладина Дубровачка.

IV.

Г. г. стубовима „Народног Листа“

у

ЗАДРУ.

Ваш лист бр. 54. дао нам је предмета да се и опет наш глас чује, да и ми нашу речемо као што ће наша браћа своју рећи на одговор Ваших примјетаба на изјаву г. др. Ивашића. Жао нам је само да смо с начела предузета приморани мучати имена, мјеста и околности, но Ви ћете то све добро схватити, јер то све знате, те ће бити intelligenti pauca. Доће вријеме када ћемо и с тим на сриједу изаћи, е се бојимо да Вас овај начин неће довести на прави пут, на пут слоге, јединства и братске љубави.

Господо око »Народног Листа«! Ви питате: — Што то значи припознати српску народност у Далмацији? — Одговарамо Вам за сада кратко и просто: значи оно исто што и припознати хрватску народност у Далмацији, коју смо ми увјек припознавали, а ви српску никако нећете, но тек данас да је обручите пред свијетом. Разлике не налазите никакве и велите по језику не, то је један језик. И ми то велимо; али што вас нагна да избришете из Вашег гласила ријеч: Српско-хрватски, као гесло нашег јединства и наше слоге? Зашто којом не рекосте и српски мјесто хрватски, када је све једно? Зашто бар не рекосте српски језик у дописима из Боке или из које друге српске земље, но и гу измијенисте хрватским и језик и народ српски? Но хајдмо даље — Велите: ни по имену. Слажемо се с Вама; али када ми је рођено име Петар, зашто хоћете да се зовем Павао као и Ви? Када нас име не раздваја, зашто вријеђате наше самољубије и Србима нас не зовете? Зашто нас називљете Хрватима, када нам је крштено име Срби. Ми смо то одавна признали и име Вам нијесмо крили, јер смо га сматрали једнако као и своје. — Велите ни по вјери. Врло красно, али Ви то тако говорите али не мислите. Не дају Вам да тако мислите мантијаши, који би се потпуно одкрили, да би се повратило доба инквизиције, и јаох би га било православним Србима уз такову браћу, која тобож не дијели Србе и Хрвате по вјери. Говори загребачког професора и разговори познатог писца још нам уво вријеђају.

Господо »Народнога Листа«! Говорите о пучким школама, да такво питање могу рјешити само опћине у договору са школским покрајинским вијећем. Зар један посланик не може подићи свој глас против неправица школског покрајинског вијећа и повјеренства за испите у Арбанасима код Задра? Ох, и још како да може. Имамо амо код нас примјера да школско покрајинско вијеће неће ни да чује за књиге из Новог Сада, које са свим одговарају системи наших пучких школа, премда одобрене од владе на чему које стоји иста особа, која и с Далмацијом влада. Подмећу нам се књиге из Загреба, које се могу у руке дати само онијема који су глухи и ћорави. Траже се за пучке школе у Боки прописи зготовљени по Грајнеровој методи у Новом Саду, на истима нема ништа да би могли саблазнити ученике а још мање помутити им млад ум, али се не примају, а узрок је што мјесто: »Pisanka«, стоји: »Пропис«: мјесто мађарских, њемачких и хрватских стоје српске изреке и слике из српске прошлости. Повјеренство за испите у Арбанасима оћера најизврсније српске учитеље који огорчени остављају своје огњиште да у туђој земљи нађу крува, а с одликом припушта хрватске учитеље, од којих многи незнаду још написати двије три ријечи у хрватском језику без погрјешака. Мјесна школска вијећа добију већину да одбаце прошњу учитеља Србина који ова условија има, а предлажу учитеља Хрвата, који више пута нема најприво условије: незна српско-хрватски језик. — Рекосте да је у Боки ђе је већина Срба уведен српски језик у гимназију, то је оно што још остаје: Quod demonstrandum erat. — Велите да је обвезна ћирилица у свим средњим учионама. И јест тако, али осим Срба који су је уз језик код мајке научили, не знам колико ће бити тих гимназиста који је знаду, па свршио и осми разред. Да их је мало могао би се најбоље увјерити школски покрајински надзорник, када први пут у походе пође кроз Далмацију и Боку.

Господо Народнога Листа! Велите да се нађе један Србин, којему сте н. п. с тога што је истицао Сриство затворили ступце Вашега гласила. Тих има међу нама. Сјећате ли се када сте примили посмртнице људи, који су нам коловође били у свим народним нашим и вашим пословима, који су Ваше гласило повчано потпомагали, у народним заводима прво мјесто заузимали, па Ви изискивали плату, као сресто да нас одбијете од те мисли? Сјећате ли се дописа о свечаности сребрног пира Нашег Премилостивег Цара и Господара Фрања Јосифа I.? У томе допису писаном ћирилицом говорило се о Србима, који су се одликовали при тој ријеткој свечаности, па јесте ли га печатали? Колико позива на предбројбу српских књига нађосмо у Вашем гласилу, премда је дотични списатељ молио све наше листове да речени позив прештампају. Послужили га сви осим Вас, па како Срби да Ваше гласило својим припознају? Зар није то затворити ступце Сристну?

Господо »Народнога Листа!« Ви се позивате на старе Србе у Далмацији па и на самога пок. Божидара Петрановића. Но то није ништа ново. Ви нијесте тада пређерани били као данас. Стари су наши били онда, као што бисмо ми данас били, да Ваше гласило уређивати буде као један Нодило. А за Божидара Петрановића није ли за живота показао да је прави Србин био, положивши темељ књизи: Сриско — Далматински Магазин? Није ли до смрти своје за Сриство као и за Хрватство радио у Далмацији као пресједник доживотни матице Далматинске? Нек свједоче »Народни Коледари« данашњи под пресједником Клапћем и они под његовим пресједништвом.

Господо »Народнога Листа!« На младе свијет остаје. Како је данашња младост аманет својих старих сачувала? Младост српска у Далмацији једнако данас мисли, као што су им и старији. А хрватска? Нек нам служи Ваше гласило за примјер. Оно налази безплатног простора, када му стигне која што емијера не да прослави којег српског мужа с овог свијета преминувшег, не да прогласи коју српску славу, не да окује златом мисли својих које српско вриједно лице, већ да оцрни све што српским духом дише. Јели Србин? Ђе може, таји га. Јели згода? Удари га. Доће ли с висине која заповјед? Не припознаје га. Узмимо обратно: јели Хрват био и петошколац, посмртницу му од своје воље безплатно напише. Јели жупник? Био он и незнатна села, чегово име није прешло ни границу му жупе, врлине му „ad sidera“ диже, ако је ма што за народ урадио; за мјесец дана и више читају његово име, његова чудеса, на концу ако који странац црним бојама опише који хрватски крај, сто ти га на мејдан, и право; а за Боку српску земљу на мукајет, када је Густав Страфорело обезчасти пред свијетом. Та он исти да би узео Ваше гласило као извор опису Срба у Далмацији, доиста би их једнако описао као и Боку служећи се бечким листовима од год. 1869 и 1870. На јели све ово доказ да сматрате једнако Србе и Хрвате у Далмацији?

Господо око »Народног Листа!« Данас доста, а имаћемо, знамо, шта одговарати. Клонути духом нећемо, вјеру Вам задајемо, док не извојштимо оно што нам закон и правица даје. — До вијеђа!

Котор, 9. Јулија 1879.

Срби Которани.

Политички преглед.

Што је новости ове недјеље у политичком свијету, то се већином налази у многобројним телеграмима нашега данашњег листа. По оном телеграму из **Цариграда** изгледа као да су одношаји између порте с једне и Француске и Инглешке с друге стране били врло запети, кад су заступници овијех послијдњијех сила сматрали да им је нужно учинити послијдњи корак, иза којега обично иде физичка пр

Листак „Гласа Црногорца“.

ДЈЕЧИЈЕ ШТЕДИОНИЦЕ. *)

Штедња и човјечанство, могу се сматрати за два близанца; кад је човјек почео да мисли на сјутра, он се већ отргао из дивљачкога стања и ступио један корак у човјечанство. Предисторијски човјек није мислио на сјутра и на будућност, он није штедио, па и данас ће се све више штедње наћи у оном народу и оном друштву, које је разумније, разборитије, изображеније, а све мање тамо, гдје је мање свијести, гдје се мање мисли и расуђује. Дивљак не штеди, он не мисли на будућност, он је највећи расипач. Ми сматрамо и животиње оне, што се спремају за зимицу, за млого паметније, него оне, што од данас до сјутра живе и често ћемо упућивати дјецу, да се угледају на мрава, јер држимо да је живот мрава и примјер његов погодан за човјека и ближи човјечности. У штедњи се дакле огледа на неку руку степен човјечије мудрости и увиђавности, јер штедњом постају људи умјерени и мудри у својим захтјевима, ту се види, колико је у ког човјека надјачао ум и у колико је ум кадар био, да код једног или другог човјека потисне његове животињске нагоне. Штедјети, значи у другом смислу обуздати садање своје природне захтјеве у прилог будућности, а у приватном животу »штедјети« значи разумно газдовати и кућу кућити, а све излази на то, да оставимо што и за сјутра, а да не потрошимо све, што прибавимо, ил што заслужимо, јер да се сазна будућност, то није врлина, ал, да се будућност спремно дочека, то је једна од највећих врлина рече један научењак.

Гдје је у једном народу дакле више такових чланова, што се не брину за будућност и не сјећају прошлости, него мисле само на садашњост, ту, ма да је тај народ и многобројан, не ћете наћи трговине, ту нема жељезница ни прокопа, нема бродарства, нема напретка ни културе. Ми знамо и из историје, да је сваки онај народ и свака она држава у натраг пошла, па и пропала, кад је у њој већина почела само уживати и трајати своје дане у раскошу; онда кад није већина мислила на будућност, већ само на садашњост. Кад су неки холандески посланици долазили Шпањолцима послије неког рата, да се погађају о миру, они изишавши из својих чамаца сједоше на траву крај обале, да се јелом из торбе мало прихвате; а Шпањолци кад то видише, закључише одмах да се мире, јер рекоше: »ти се не могу побједити.« Упознали су дакле, да у простом живљењу и у умјерености почива јака народна снага, која се неда лако савити и савладати.

Ми не мислимо, да се са штедњом ради на томе, да се гомила и прикупља новац новца рада, него мислимо, да се примјером и савјетом иде за тим, да се у нашој ближој околини, а особито у млађем нараштају буди и снажи воља за разумније располагање с новцем, да уче поштовати и цијенити, а не обожавати новац. Ми хоћемо, да буде штедње, ал да не буде новац циљ, него средство, којим се човјеку осигурава слобода и независност, средство, које ће му разведрити поглед у будућност и старост његову и које ће пружити човјеку прилике да чини добро своме ближњему, своме народу и потомству, јер само штедљиви људи могу и дарежљиви бити; који сам нема, не може ни другом ништа дати. Штедљиви су људи и умјерени људи, а знамо и по св. писму да је умјереност добродјетељ и мати среће, здравља и задовољства човјековог. Расипач, који сву своју заслугу растиче и разбацује, често расне и расточи и свој живот па и свој карактер. „Bulver“ и каже, да је новац »карактер«. У нештедљива човјека мора ишчезнути онај мушки дух, онај слободан поглед, који човјека тако дивно краси, јер он мора да се уњива свакоме, он зависи од сваког, а штедиша ма и најмање заштедно, већ је стекао сигуран извор снаге и моћи своје. Човјек, који има што заштеђено, није играчка времена и судбине, он управља сам собом; њиме не игра судба, него он судбом; и њега је тешко пољуљати у карактеру, он весело погледа по свијету, а с пуним поуздањем очекује старост.

Не ћемо ми да се штеди ни на уштрб здравља, угледа и достојанства човјековог, јер ми не дијелимо људе по томе, колико ко има прихода, него како ко располаже са својим приходом; лакше је новац заслужити, него што је научити како се он корисно и мудро употребљује. Фелкин рече: »Ако жели ко да поправи своје стање, мора толико заслуживати колико може, тако мало трошити, колико се даје, и чинити, да с тим себи и својој породици толико правог уживања прибави, колико је могуће.«

Новац сам по себи нема вриједности, он је гомила ствари, које тек онда могу вриједити, кад се умију разумно употребити. — Чивути су његову вриједност вазда боље поњали, па онако и дрмају свијетом и судбином његовом, ма да су иначе малобројни, раштркани по свима свијетовима и немају војске, пушака ни топова. Ми видимо с каквом се енергијом боре у Србији и Романији против овог малог народа, што војује новцем, и више презају од њихове силе, него од турске сабље.

Ми ћемо се тако из силних примјера моћи увјерити, да је разумно газдовање и живот с рачуном од замашних утицаја по морални, физички и интелектуални живот народа и друштва, и морамо онда то својство узсти за врлину, а расипање и неуредан живот за порок, који тлачи опстанак кућевни, народни и државни.

С тога смо дужни његовати ову врлину у свим друштвеним гранама, а особито у женског нараштаја, као прве и најважније чињенице у кућевном газдинству, на које се послије ослања народни и државни напредак. За његовање овога својства, као и сваког другог, служи најбоље примјер и навика. Навика је најбоља школа, она више може учинити, особито код дјеце него ма која друга школа и јаче утиче на душу дјетињу него најбољи савјети. С тога су људи школски, који воде рачуна о свим својим народним потребама изрекли, да су за његовање ових племенитог својства најудесније средства тако зване дјечије штедионице, те их за

*) Из »Извјештаја о српској вишој дјевојачкој школи у Новоме Саду«. 1879.

нуда. Ствар се тицала инвеститурног фермана, што га је порта издала новоме кедиву, кријући то од свијех сила. Правично судећи порта и не би била дужна да саопштава другом коме садржај својих фермана, који се тичу само ње и онога коме се ферман издаје. Но како Инглешка и Француска имају у Мисиру многе своје интересе ангажоване, а нарочито многи новац уложен, то им се чинило, да се ту не ваља много обзирати на правичност, него на своје интересе, и тако су навалили на порту да им у кратком року од три дана покаже дотични ферман. Порта је као обично свакојако извијала и увијала и трудила се да омане и изигра оне двије силе, но овом приликом није јој то пошло за руком. Кад би се то тицало другог кога и интереса друге које државе, Инглези би, као обично, заклопили оча и Турци би одржали мегдан. Но почем се ствар тиче непосредно интереса њихових, то је и пресија била у толико озбиљнија, и — порта није имала куд, но је — као што нам телеграм из Цариграда јавља — саопштила заступницима инглешким и француским дотични ферман. Да ли су ови, по што су проучили садржај фермана, били задовољни с истим или су можда учинили какве своје примједбе и приједлоге или су можда и протестовали против њега, — о томе телеграф још мучи. Но за кратко вријеме и то ће се питање расчистити.

*
* *

Телеграм из **Букурешта** јавља нам да је састављено ново министарство. Како се види из имена новијех румуњскијех министара, ово није са свијем нов кабинет него је скривен из њекијех чланова отпуштеног кабинета и из чланова консервативне партије. Овај кабинет састављен је ради тога, да би припомогао рјешењу дерног жудијског питања. Но нама се чини, што није могао ријешити чист Брећанов кабинет састављен од самијех либералаца, да ће још мање ријешити кабинет помијешан са консервативнијем елементима. У осталом, баш и да се одважи овај нови кабинет да ријеши жудијско питање у смислу закључења берлинскога конгреса, ту је комора, која овако састављена никад не ће пристати на то. У телеграму се до душе каже, да ће се сједнице коморе одгодити за мјесец дана, да би се за то вријеме влада ставила у додир са великијем силама и да би се изнашао начин како ће се жудијско питање у Румуњској ријешити како у интересу Јевроне тако и саме земље, но иза почивке од мјесеца дана опет ће се иста комора састати и онда ће опет зависити од одобрења исте коморе што се буде рјешавало о истом питању, а да ће ова комора послије мјесец дана бити друге памети него што је сада, ми се о том сумњамо. Проносе се по новинама гласови, да ће се ова комора распустити и нова сазвати. Но то не ће ништа помоћи, јер коме су познати одношаји у Румуњској, тај ће знати, да се тамо не може саставити ниједна комора, којој би већина расположена била да ријеши жудијско питање онако како је берлински конгрес одредио. И тако не остаје друго у овој ствари, него или да велике силе уважавајући особене околности румуњске попусте од својих захтјева што их чине за љубав жудијама, или да употријебе силу. Какви су сада изгледи, прије ће велике силе ово пошљедње одабрати.

*
* *

Инглешки листови доносе узнемирујуће гласове, као да се **Аустро-Угарска** спрема да пође напријед у новопазарски санџак и да се тога ради чине огромне припреме, многа војска да се концентрише на граници овога санџака, многи штапски официри да су стигли у Сарајево гдје се живо ради на пошљедњим припремама за поход, многи брдски топови да се одвлаче према Новом Пазару и т. д. Аустријски полузванични листови опровргавају те вијести потврђујући да је све измишљено, јер није у опште ништа чињено што би оваквим гласовима могло дати основа. Том приликом наводе и то, да турски комисари, с којима ће се водити преговори због посаде новопазарског санџака, још нијесу стигли у Сарајево, дакле да се преговори с њима још нијесу ни отпочели, а од тијех преговора зависи кад ће и да ли ће се у опште посјести с аустријске стране Полимље.

Међу тијем званични лист аустро-угарски у Сарајеву саопштава наредбу, којом се од 1. Септембра ов. г. у Босни и Херцеговини уводи војнички казнени закон аустријски. По том закону одређује се пријеки суд и смртна казна за сваку побуну, узнемирење, убиство, грабеж и за свако дјело које се учини против војне силе државне. Исто тако суђе војни судови свако дјело учињено против јавнога мира и реда, свако учешће у тајним друштвима и забрањеним задругама, и сваког онога који не поткаже власти другога за којега зна да се находи у каквом недозвољеном друштву. Главни суд у Сарајеву и војнички судови у Травнику, Бањалуци и Мостару већ су почели радити.

*
* *

Пронијели су се прошле недјеље гласови како је нека буна букнула у **Бугарској** међу мухамеданцима, тобож због тога што их Бугари гоне и угњетавају. Славождерски листови једва су дочекали ову вијест и од ње су начинили читавог баука. Међу тијем, данас се зна да је то била нека ситна задјевица, која је имала са свијем мјестни значај. Јер кад влади бугарској није требало више него 350 људи од народне војске да пошље у Разград гдје се та задјевица десила, онда је са свијем јасно, да је то далеко од буне, коју би жудијски листови тамо радо жељели. Исти листови јавили су и то, да су тобожњи устаници пресјекли пут из Пловдива до Јамбола. Међу тијем и то је лиж, јер баш онда, кад се то јављало, руска војска враћајући се из Пловдива у Русију прошла је мирно кроз Јамболи.

Бечка »Преса« има телеграм из Софије, да је бугарско министарство образовано, и да су у њему: Бурмов, министар унутрашњих послова, просвјете и уједно предсједник министарства; Начевић, министар финанције; Греков, правде; Балабанов спољних послова; генерал Паренцов, рата.

*
* *

Дана 20. пр. м. славили су у **Србији** први пут дан ослобођења и потпуне независности кнежевине Србије. Том приликом Ђ. В. Књаз Милан послао је из Ниша своме министру иностраних дјела овај телеграм:

»Са радошћу примам честитања, која ми на данашњу значајну светковину подносе Моји министри. Видим у њима ново потврђење оданости, којом, као и цио Мој мили народ, окружавају Мене и Мој дом.

На тај дан, који је за Ме двогубо значајан, што је дан, када је велика народна скупштина 1868 год. на ново засвједочила љубав народну према династији Обреновића, што је дан, када је 1876 год. српски народ на Мој глас и под таковским заставом, под заставом ослобођења и независности, јуначки пошао к остварењу жеља Мојих, својих и подјармљене браће; Ја се са живом благодарношћу сјећам трудова и пожртвовања цијелог драгог Мог народа.

Примајући на тај дан у старом српском, а данас слободном граду Нишу, честитања непосредно од народа ослобођених крајева и увјеравајући се о радости, коју осјећа што је слободан, а од народа у старим границама Србије, многобројним поздравима; Ја од моје стране честитам данашњу светковину Вама, као неуморним и мудрим раденицима за слободу и независност Наше љубљене отаџбине, Мојој храброј војсци, њеним честитим старешинама, који на бојноме пољу задобише Србији права, да Европа призна њену независност, свеколиком чиновништву, које својом ревношћу и вршењем својих дужности указа у тешким и значајним данима и Мени и Мојој влади драгоцјену потпору, и цјелокупном народу, који са самопрегоревањем и родољубљем, са одношћу Моме престолу доказа тако часно и славно своју животну снагу, своја права, да живи као самостална држава.

У знак Моје захвалности за честитања, која Ми подносите, и која из свију старих и нових крајева независне Србије добијам, Ја радосно ускликујем: Да живи независна Србија! Да живи независан српски народ!«

Домаће вијести.

Цетиње, 13. Јула.

— Заступник руски у међународној јевропској комисији, г. пуковник Каулбарс, и црногорски чланови исте комисије г. Симо Поповић и г. Нико Матановић, отпутовали су прошле недјеље на своје опредјељење у Скадар.

— Предсједник државног савјета и министарства и министар правде, војвода г. Божо Петровић, и министар иностраних дјела г. војвода Станко Радоњић, са чланом великог суда г. Гавром Вуковићем и г. Шћепом Кустудијом отпутовали су у прошли уторник пут Цариграда.

— Главни надзорник црногорских школа, г. Стево Чутурило, по што је обишао и походно све школе у Црној Гори и присуствовао свуда годишњијем испитима, вратио се прошле суботе са свога пута на Цетиње.

— У прошли уторник био је испит у овдашњим основним мушким школама, којем је благоволио присуствовати Њ. Високанство наш Књаз и Господар. Како чујемо, испит је свуда испао на задовољство.

Разне биљешке.

(Препос Прерадовићевих костију). Браћа Хрвати славили су у почетку овога мјесеца ријетку и величанствену светковину. Кости свога пјесника Прерадовића, који је сахрањен у бечком гробљу, они су тамо ископали и пренијели у Загреб, да их тамо положе под земљу отачанствену. Ово је дало повод разнијем светковинама у Бечу и у Загребу, у којима је, као што је било очекивати, душом и срцем учествовао хрватски народ. Пало нам је том приликом у очи, како се у хрватским листовима нигдје не спомиње да су и Срби учествовали у тој светковини своје браће. Међу тијем, кад се то, не ћемо да испитујемо из којих разлога, не биљежи у хрватским листовима, ми ћемо из словеначких прибиљежити што смо тамо нашли. Тако налазимо у једном допису »Словенског Народа« из Беча, да су на светковини, коју су овим поводом хрватски ђаци приредили у Бечу, присуствовали од стране Срба г. Сундечић и један заступник српске »Зоре«. Оба ова Срба говорили су браћи Хрватима о слози и љубави препоручујући пажњу међусобну и поштовање, које ће годити интересима и једних и других, као што садашња свађа и раздор међу Србима и Хрватима годи само противницима њиховима. Г. Сундечић говорио је тако умјерено и пријазно, како је само могло бити, па ипак његова бесједа није била повољна Хрватима, и кад је свршио нијесу му показали својега одобрења, но Словенци су му испратили бесједу бурним усклицима. И то је знак велике болетице на страни Хрвата!

(Прилози к утврђењу братске слоге и љубави.) »Обзор« саопштава изјаву једнога дијела свеучилиштних ђака загребачких, који су основали међу собом нову једну странку: »странку рада«. У својој изјави ти ђаци, који себе називају »свјесном младежи свеучилиштном«, казују како су се они ових дана састали »да изјаве јасно што хоће«. Колико је »свијести« у те младежи свеучилиштне, види се најбоље из самога прогласа њеног, у којем свака линија живо свједочи о несвијести незреле и неискусне младежи. Она хоће хрватски народ »да пробуди и приведе к новому животу«, и истиче се тобож као противница странке Старчевићевске, а овамо у опредјељавању својих одношења према Србима изједначује се потпуно са Старчевићевцима и разликује се од овијех само тијем, што милостиво допушта Србима у Србији име »Срба« (ми овдје у Црној Гори бићемо ваљда Хрвати у очима њенијем), као што се види из овога мјеста у прогласу те »свјесне« младежи: »У земљах круне хрватске признаје и познаје странка рада једну народност — хрватску. На Дрини тек пружа странка рада по ријечих дичнога Хрвата Павлиновића и Србину руку. (Такву руку Срби на Дрини и преко Дрине и свуда гдје их год има одбиће с презрењем. У.). Онај дио православних Хрвата у краљевини Хрватској, којим мутни појмови сједне а попустљивост с друге стране надјену назов Срба, странка рада сматра заблуђелом браћом, жртвом лажи и непетине, које ће настати пред оживјелом свијести читавога народа и пред поновљеним сјајем, хисторијом и правом светог имена хрватскот.« И такав проглас налазан мјеста у »Обзору«! У мјесто да унути дјецу у школу за екамију и да их очински опомене, да за њих, ако хоће временом да послуже с коришћу отаџбини своју и народу, нема за сад пречег, паметнијег и пробитачнијег рада него што је рад школски и учење и прибирање кори-

---

воде уз школе, као расадинце човјечије и народне културе, којима ће се млађи нарастај још док пријања за њега и савјет и примјер, привикавати разумној штедњи, добром газдовању, човјечнијем животу и племенитијем осјећању. Оваке дјечије штедионице отворили су овог стољећа учитељи у Белгији, Француској, Инглешкој, Њемачкој, а у пошљедњој десетини и код нас у Угарској. Оваку смо дјечију штедионицу завели и ми овдје уз овај завод с намјером, да олакшамо њима наше васпитне цијељи, да пружимо прилике, да се дјеца наша као будуће домаћице још из раније спреме и навикну на разумно располагање с новцем, да уче утишавати своје нерасудне природне прохтјеве и да се одвикавају од излишних издатака, из којих послије излази раскош, сујета, грамзење за већим и бољим, незадовољство и т. д.

Да су ове дјечије штедионице од замашног уплива по дјечије образовање види се и од туда, што се о њима води ријеч и на самом угарском сабору, држе се о њима јавна предавања и препоручују се скоро у свим листовима угарским. Па не пропустише и наши неки листови, да их не објасне и не препоруче. Тако знамо да је о тој ствари писао календар »Орао« 1876., а и »Глас Народа« 1775 и 1876.

Као год што разумна штедња покреће и подупире васпитање и образовање тако опет васпитање и образовање развија у народу разумније газдовање и бољу штедњу, јер штедња не потиче из природних нагона, она је резултат искуства и расуђивања. Кад су људи разборити и разумни они постају и умјерени у својим захтјевима. Ако хоћемо дакле, да створимо од људи и од жена добре и разумне газде, онда их морамо прво спремити, да буду мудри и разумни људи. А за ово су на првом мјесту позване народне школе, у које уврштујемо ми и ову нашу вишу дјевојачку школу. Но као што свака нова ствар има својих непријатеља, тако су и ове дјечије штедионице стекле своје пријатеље и своје непријатеље. По видимом имају они сад више својих пријатеља, него непријатеља. Ови пошљедњи све више ишчезавају, јер их стечена искуства са добрим њиховим странама потискују са јавне критике, те отуд потиче нада, да ће се ове установе временом и код нас одомаћити и заузети у васпитној струци своје достојно мјесто.

У нашем учитељству знамо, да се до сад само у Кикинди оне пригрлиле и одомаћиле, а за друге општине и школе не знамо, ал по свем изгледу и у колико о њима допиру јавни гласови у нашим листовима судимо, да их више нема нигдје, осим још и овдје на овој нашој школи. Овоме ће бити узрок сигурно они противни гласови, који се у нашим школским листовима овдје, још при првом зачетку оваких установа, подигли против њих. Ми држимо, да наш учитељски свијет, па и родитељи нијесу дубље мислили и нијесу пустили, да се оне као средство учевно опробају у школи на самом дјелу, па да онда о њима суде, кад увиде резултате. На празно не може се ни која ствар осуђивати. Ми држимо, да би се разувјерили сви противници ове установе, кад би је у своме млађем колу засадили и пратили развитак и рад њен.

(Свршиће се.)

Дописи.

БАР, 20. јула по новом. — Ове године побољшато је здравље код војника и грађана у Бар, зато: што је доста чистији ваздух сада, но кад је низам и нагомилани народ овамо обитавао. Још једини узрок нездрављу у Бар може се приписати томе, што постоје неки млинови од маслина, проз шехер и варош, — који и зими а некмоли љети окужавају свјежи и чисти ваздух: потоци од истијех теку проз варош и махале који јако задишу и шкоде здрављу човјечијем, — па шта више и воде по чесмама муте и погане. Да би се овоме стало на пут, добро би било да се сви млинови, постојећи у варош и у махале, премјесте дуж ријеке испод г. Војводе Маша и Дулебеговог млина, — или ђе је коме драго, само да буду удаљени од вароши и шехера најмање 1000 метрова, и потоци да од њих не теку пут вароши, већ на другу банду. Онда би ова варош, сада мала људством а негда поносни и горди Бар, имала много чистих вода, постала би здравија, и свак би тада радо у Бар обитавао. Млинови које би требало премјестити јесу сљедујући: 1. млин Крста Дабановића, 2. Васиља Петра Илина, 3. Петра Никчевића, 4. Мата Ђокића, 5. Петра Демировића, 6. Ђура Марка Божова два млина, 7. Митра Илије Гоге, 8. државна два млина, 9. Дулебега Шкаљевића један што је у кућу млин, и 10. Васиља Загарчанина један.

Сви су горе побројати млинови на сметњу пазару и грађанима, на пр. један комшија који има своју кућу до млинарове куће, па истиче она цибра и праве се око куће и у махалу локве пуне задаха и нечистоће, — како може чојак наћи задовољство у свој чардин под воћкама или на доксату од куће своје, кад му под нос задише и смрди?

Кад се закачисмо Бара, да прозборимо коју и о благостању Барана и напретку ове варошице. Увиђа се да је влада намјерна, по окончењу граница, подизати варош на пристан (волујицу). Било са срећом и у велики добри час ово намјерено дјело за сву Црну Гору, — и сваковрсну индустрију, која ће се овом главном трговачком тачком на пристан постићи: само што неби добро било подизањем вароши на пристан уништити и преселити Бар, зато: што би варошица Бар поред пристана, а пристан поред Бара у врло добром одношају а за обје вишом коришћу конкурисале, само да се предходно направе цаде и удобни путови, од пристана до Бара а од Бара до Вира, како би по истима и кароцаде могле одити: онда би пристан био једна прва и најглавнија трговачка тачка у књажевини Црној Гори.

Опушћела земља турска у околини Барској да се ове године подијелила радњијем и вриједнијем Црногорцима и ускоцима који у Бар обитавају, могли су за своје сиромашне фамилије добити хране довољно, а каса државна користила би се од туда датим прирезом на исте усјеве, — а овако штета за земљу што је остала необдјелана, друга штета за сиромашни народ што нема изране за своју чељад, а трећа и за касу државну што се умаљава; ово је све проистекло поводом ограничења и кривицом европске комисије, — која ће по врху свега добити и клетву народњу.

Један Трговац.

снога знања које ће им доцније требати у животу, он их пушта да се у ступцима његовим размеђу својим дјетињевим неразбором и да се дотичу питања и задатака, за које се иште мудра памет, богато искуство и здраво умље. Тако мазећи омладину и одводећи је са поља правога рада њеног на поље, за које она није спремна и на коме само квара и штете може нанијети и себи и другима, »Обзор« не чини добро ни хрватској ствари, и ми, кад бисмо били непријатељи Хрватима, не би се дотицали овакијех појава ниједном ријечју но бисмо им се још радовали.

Други један појав, не мање жалостан, десио се у самој саборници хрватској, приликом кад је заступник иришки, српски свештеник г. Сава Стојшић говорио о предложеном прорачуну. Кад је исти заступник изрекао ријечи »српски народ'« тада се — то нам прича »Обзор« без икакве примједбе са своје стране — зачу мрмљање на галерији и међу заступницима, српско име исмијевало се и чуше се гласови: нема га! (т. ј. српскога народа). Кад се толика мржња може излијевати на српски народ и на име његово у самом оном тијелу хрватском, у којем је искупљен цвијет народа хрватскога, шта се онда може очекивати од другијех разреда истога народа, мање приступнијех зрелим разлозима и објективном размишљању. Нас боли то највише ради самијех Хрвата, не ради Срба којима оваково сићушно, смијешно и махнито понашање ни најмање нашкодити не може и којих не ће бити ни за једнога мање, ако ће хрватски сабор баш и формалан закључак донијети, да нема ни једнога Србина на свијету.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЦАРИГРАД, 7. Јула. — Увјерава се, да је Кередин поднио оставку (који пут већ? У). Кадри-паша замјењивање га привремено. 400 радника мухамеданаца из арсенала Топхане отишло на порту, да ишту заосталу плату. Војска их растјерала.

БУКУРЕШТ, 7. Јула. — Гика је овлашћен да саставе нов кабинет.

АТИНА, 7. Јула. — Комора је изабрала себи за пресједника владиног кандидата Папамихалопула.

ПАРИЗ, 8. Јула. — Партија бонапартовачка прогласила принца Жерома као главу фамилије Наполеоновске.

ЦАРИГРАД, 8. Јула. — Ђевдет-паша наименован је за пресједника министарског вијећа, док се не опорави Кередин који је болестан.

ЦАРИГРАД, 9. Јула. — Посланици Француске и Инглешке предали су порти једнаку врло енергичну ноту, у којој позивају порту, да им у року од три дана саопшти садржај фермана издатог кедиву, иначе да ће порта одговарати за врло озбиљне послѣдице.

БЕЧ, 11. Јула. — „Полит. Кореспо.“ јављају из Цариграда, да је Каратеодори још јуче посланицима Француске и Инглешке званично саопштио инвеститурни ферман, који је издан кедиву и којим се од чести замјењује онај од 1873.

АТИНА, 11. Јула. — Цио кабинет поднио оставку. У комори двије су партије, које располажу свака са 80 гласова.

ГАСТАЈН, 11. Јула. — Цар њемачки стигао амо.

БУКУРЕШТ, 12. Јула. — Нови кабинет састављен. Брћано, пресједник и министар грађевина: Бојереско, спољашњих; Лека, рата; Стурза, финанције; Когољничано, унутрашњих; Столојан, правде; Крецулеско, просвјете. Коморе су одгођене на мјесец дана да би се нова влада ставила у одношај са силама ради таквог рјешења жидијског питања, којим би се задовољила и Јевропа и интереси земаљски.

ЛОНДОН, 12. Јула. — Званично се јавља, да су Зулуанци савршено потучени и да се рат с њима сматра као докончан.

ОГЛАС.

„Глас Црногорца“ од **1871.** до **1877.** године тврдо увезан и укорен, предао ми господин О. К. с препоруком да му га продам за 46 фиорина аустријске вр., за то који га жели купити, нека се изволи са готовим новцем код доњепотписаног пријавити.

Цетиње, 29. Јуна 1879.

(3—4) **Ђ. РАДИЧЕВИЋ.**

ЈАВНО ИЗЛАШЊЕЊЕ.

Управа масе пропале фабрике за робу од Британија сребра продаје своју готовину због завршеног стјечаја и порад испражњења локала. **за 75 процената испод процјене.**

Само за фор. 7. 25 н. добија се доље наведен сервис од најфинијег и најбољег Британија-сребра. (који је прије коштао 30 форин.) и јемчи се за 25 година да ће роба остати бијела.

6 ком. столних ножева од Британија-сребра са инглешким држцима од челика.
6 ком. правих ингл. од Британија-сребра вилица, најфиније тешке сорте.
6 ком. масивних од Британија-сребра жлица за јело.
6. ком. најфинијих од Британија-сребра кафених жлица.
1. ком. масивних од Британ.-сребра жлица за млијеко.
1. ком. тешких великих жлица од Британ.-сребра за јуху најбоље сорте.
2. ком. свијетњака од Британ.-сребра за сто.
6. ком. финих леђена за јаја од Британ.-сребра.
1. ком. лијепе биберњаче или шећерњаче од Британ.-сребра.
1. ком. фине решетке за теј од Британ.-сребра

36. комада.

Шаље уз наплату поштанску или за послан готов новац

Стовариште
Сједињене фабрике за Британија-сребро.
БЕЧ, II. UNTERE DONAUSTRASSE 43.

Што се не допадне прима се натраг за 8 дана.

Почем за Црну Гору није допуштена наплата у наточ (Nachnahme), то уз наруџбине из Црне Горе ваља свагда пријослати и готов новац.

(10—10)

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта од данас до свршетка Септембра 1879.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња: у понедјељак, у четвртак и у суботу. Предавање до 11 ура у јутро.

Долази из Котора у понедјељак, сриједу и недјељу. Раздавање у 8 ура у јутро, ако пароброд стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња у недјељу у 5 ура у јутро. Предавање у суботу до 6 ура по подне.

Долази из Котора у понедјељак, раздавање у 8 ура у јутро.

Официја је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро а од 4 до 6 по подне.

Цетиње, 20. Марта 1879.

Управитељство
Књ. црногорске поште.

ОГЛАС.

НОВЕ КЊИГЕ

КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ У

Књижари Ј. Павловића

НА ЦЕТИЊУ:

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ	ф. — 60	нов.
ПЈЕСМА КОСОВСКОГ БОЈА	» — 30	»
ПЈЕВАНИЈА Змај-Јована Јовановића св. II. дивотно издање	» — 80	»
» св. II. обично издање	» — 50	»
ИСТОРИЈА умнога развића Јевропе од Дрепера . .	» 1. 50	»
ИСТОРИЈА Српског народа од Мајкова	« 1. —	»
САМОГЛЕД, или Погледи на свијет и на Бога	» 1. 34	»
ПЈЕСМАРИЦА мала . . .	» — 10	»
СРПСКЕ ПЈЕСМЕ јуначке .	» — 10	»
ДИЈЕТЕ на Алпима . . .	» — 50	»
STORIA DEL MONTENERO del Cavaliere Milakovich	« 2. 15	«
CORSO completo della lingua serbo-croata da G. Cobenzl	« 2. 15	«
Quelques jours en DALMATIE et au MONTÉNÉGRO par M. Neyrat . .	« — 30	«
ХОМОЉЕ од Драгашевића .	» — 60	»
НАУКА О ЧУВАЊУ ЗДРАВЉА	» — 30	»
EIN KAMPF UM'S RECHT. Beitrag zur Lösung der orthodoxen Kirchenfrage in Bosnien-Hercegovina	« — 60	«
ПУТОВАЊЕ ПО СРБЈИ .	ф. 1. —	»
НАЧЕЛА ВОЈНЕ ГЕОГРАФИЈЕ	» — 68	»
УЧЕЊЕ ФРАНЦЕСКОГ ЈЕЗИКА	» 2. —	»
МАЛИ ДЕКЛАМАТОР. . .	» — 25	»
НОВЕ ФОТОГРАФИЈЕ Књаза Николе, Књагиње Милене, Књаза Милана, Књагиње Наталије, Милетића по .	» — 20	»
KLETVA NEVJERE, roman od Fedora Brestova	« 1. 10	«
DONNINA, roman od Farine . . .	« 1. —	«
DAN NA MADEIRI od Mantegazza	» — 68	»
SIDONIJA, roman, napisao Daudet	» 1. —	»
ČUVAJ SE SENJSKE RUKE, historička pripovijest, napisao August Šenoa . .	» — 68	»
ILIJNA OPORUKA, pripovijest, napisao August Šenoa	» — 60	»
КУЋА као васпитаоница .	» — 68	»
РЕФЛЕКСИ МОЗГА од И. Сеченова	» — 68	»
ПРИПОВИЈЕТКЕ из старог и новог завјета превео Ђ. Даничић.	» — 58	»
СВЕТО ПИСМО у великом формату	» 2. 68	»
СВЕТО ПИСМО у мањем формату	» 1. 68	»
ПЈЕСМЕ МИРЗЕ ШАФИЈЕ (у тврдим корицама од јухте)	» 6. —	»
ПЈЕСМЕ ЛАЗЕ КОСТИЋА (у тврдим корицама од јухте)	» 5. —	»
КИРИЛИЦА ЈЕ И ХРВАТСКО ПИСМО или: »Опет заблуђеном хрвацком патриоти од А. Вучковића .	» — 10	»
СТВАРНИ ДОМАЋИ УЧИТЕЉ. Цјенна књига за здраве и болесне, за старе и младе, за сељаке и варошане. Написао, сабрао и приредио В. Пелагић. .	» — 58	»
ПУТОВАЊЕ ПОКЛОНИКОВО с свог свијета на онај други, описао Јован Бујан, с инглешког превео Чедомиљ Мијатовић . .	» — 68	»
БОГАТ и СИРОМАХ од Хофмана	» — 25	»
СРПСКИ ПОКРЕТ у јужној Угарској	» — 60	»
ПОЧЕТАК СРПСКЕ ДРЖАВЕ, написао др. Тоша Недељковић	» — 10	»
ПОСТАНАК ЗЕМЉЕ, од Ст. Недељковића	» — 10	»
ХИЉАДУ и ЈЕДНА НОЋ, I., II., III., IV., V. св. . .	» — 20	»
ПОЛОЖАЈ и ЗАДАТАК ФИЛОЗОФИЈЕ од Михаила В. Вујића	» — 60	»
ТОПЛОТА и ЖИВОТ, написао др. Луј Бихнер . .	» — 40	»
ПАНЪ ХАЛЯВСКІЙ, сочиненіе Гр. Т. Квитки-Основьяненко	» 3. —	»
ЗИМЊЕ ВЕЧЕРИ, написао М. Ђ. Милићевић . . .	» 1. 20	»
С ДРИНЕ НА НИШАВУ, од М. П. Шапчанина . . .	» — 60	»
РАТНА ПЈЕВАНИЈА о најновијој борби српско-црногорској против Турака . . .	» — 20	»
СТАРИНЕ од Старине Новака, написао Јоксим Новић Оточанин	» — 50	»
МОЛИТВЕНИК у слоновој кости	» 14. —	»
» у злату повезан	» 12. —	»
» у финој кадифи	» 10. —	»
» у кадифи . .	» 6. —	»
» у кожи . .	» 4. 50	»
ДЈЕЛА СЛАВНИХ ЉУДИ, од Ј. Шарића	» — 30	»

Слике

Добићемо идуће недјеље велик избор лијепих уљем израђених слика свака са великим златом опточеним оквиром.

Цијена је свакој оваковој слици 3 цекина царска.

Слике су ове:

Никола I. Књаз црногорски.
Мајка божја
Св. Никола
» Ђорђија на коњу.
» Петка.
» Петар и Павле.
» Часне вериге.
» Кузмо и Дамјан
» Срђ и Вахкије.
» Кирјак.
» Ђорђија пјешак.
» Димитрије
» Василије
» Богојављење
» Јован
» Успеније Богородице
Св. Распетије.
Св. Саво.
» Никола (попрсје).
» Стеван.
» Марко.
» Михаило.
» Лука.
» Андрија.
» Илија.
» Тројица.
» Тајна вечера.
» Васкрсеније Лазара
» Костадин и Јелена.
Страхиња Бан.
Краљевић Марко и Муса Кесеџија.

Антикварско одјељење.

Под овим насловом отворили смо у нашој књижари једно одјељење, у којем се находе књиге старе, већ разрезане и читане. У овом одјељењу **купују** се и **продају** књиге од те руке, обично **испод** њихове правшње цијене, но у изузетним случајевима, ако се њека књига врло ријетко налази а има вриједност велику било по садржини било по својој старини, она се купује и продаје **много вишом** цијеном.

Ко дакле има књига старијех на продају, може нам понудити да их купимо.

За сад имамо у нашем антикварском одјељењу ове књиге:

ЉЕТОПИС за 1873, 1872, 1871 и 1870
О СЛОБОДИ од Јона Ст. Миља
ОПСАДА ФИОРЕНЦИЈЕ 5 комада
ИСТОЧНО ПИТАЊЕ и СРБИЈА од Ђ. С. С.
ШКОЛА и ЖИВОТ од С. Поповића
РАТНА ПЈЕВАНИЈА о најновијој борби српско-црногорској I. II.
ПРАВОСЛАВНАЈА ЦРКВА ВЪ ДАЛМАЦИЈИ од Н. Попова
ОБЛИЦИ СРПСКОГА ЈЕЗИКА од Ђ. Даничића I. ком. II. ком.
ПРИМЈЕРИ СРПСКО-СЛАВЕНСКОГА ЈЕЗИКА од В. С. Караџића
BIBLIOGRAFIJA HRVATSKA dio I.
ПРАВИТЕЛСТВУЈУЋИ СОВЈЕТ СЕРБСКИ од В. С. Караџића I. II.
ДИКА ЦРНОГОРСКА од С. Милутиновића
ИСТОРИЈА ЦРКВЕ СРБСКЕ од Н. Бановића
СРПСКО-ДАЛМАТИНСКИ МАГАЗИН књига XXX. I. II. XXVII.
АРХИВ ЗА ПОВЈЕСНИЦУ ЈУГОСЛОВЕНСКУ књига VI. VII.
МАРКО АВРЕЛИЈЕ цар римски од Д. Матића
ЗАКОНИК КЊАЗА ДАНИЛА
РАДИШУ БОГ ПОМАЖЕ од Миховила Павлиновића
БАШТОВАН од Павла Бибића
МАНИФЕСТ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ
СПОМЕНИЦИ СРПСКИ од 1395 до 1423 од Меда Пуцића
ПРИРОДА И РАЗУМ
ЈУГОСЛАВЕНСКЕ ТЕЖЊЕ
LE RIVOLUZIONI D'ITALIA di L. C. Chassin
АДОЛФО ДИСТЕРВЕГ М. Ђ. Милићевића
ИСТОРИЧКО КАНОНИЧКИ ПОГЛЕД на установљење нове српско-румуњске митрополије, отворена књига д.ру Свет. Милетићу I. II.
ПУТНИЧКА ПИСМА од Зворника до Крушевца од Ђ. М. Милићевића
УЗРОЦИ И ПОСЛЈЕДИЦЕ ФРАНЦЕСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ од М. Нешковића I. II.
СРПСКА НАРОДНА ШКОЛА од С. Поповића
МАРКА ТУЛИЈА ЦИЦЕРОНА ПУТНИЧКЕ ЦРТЕ од Владана Ђорђевића
РУКОПИСИ ДУБРОВАЧКИ XV. и XVI. II. књига
НЕКОЛИКО ЧЛАНАКА Светозара Марковића
КРАТКИ ЦРКВЕНИ УСТАВ
ХИГИЈЕНА или наука о здрављу од М. Јовановића
ОБРАНА ПРАВОСЛАВИЈА од Ј. Вукадиновића
ZVONIMIR kralj hrvatski od J. Subotića
COSMOS popolare spiegazione dei fenomeni naturali
ОМЛАДИН. КАЛЕНДАР 1869
ЛЕПОСАВА И ЊЕНО ГУБИЛИШТЕ од Јос. Подградског
ЈЕСТАСТВЕНИЦА М. Фрачковића
ВИЛА ОСТРОЖИНСКА од Утјешеновића
МАГАЗИН од 1868
СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ. Књига пета, у којој су пјесме јуначке новијех времена о војевању Црногораца. (Са свијем нова) . . ф. 2. — н.
ŽENIDBA ALEKSANDRA ALEKSANDROVIĆA, prestolonasljednika ruskog 1866. Spjevao Savo M. Martinović » — 20 «

Све ове књиге могу се добити у Књижари Ј. Павловића на Цетињу по цијену од 35 фиорина аустр. вр.

Уредник и издаваоц Божо Новаковић.

У државној штампарији.